

Lemvig, den 1. december 2023

Kære professor Jørgen Christensen-Dalsgaard. (jcd@phys.au.dk)

Vi har fået kontakten til dig gennem professor Ulrik Uggerhøj og Ole J. Knudsen. Vort ønske er at få opkaldt et månekrater efter astronom Thøger Larsen (1875-1928).

Her er et udkast til en ansøgning til navngivningskomitéen under Den Internationale Astronomiske Union. Vi beder om kommentarer og råd fra dig til endelig udgave. Vi sender cc til Ole J. Knudsen, der også gerne må kommentere og måske vil lave en støtteerklæring.

Vi håber, at du vil læse udkastet igennem og give os råd og kommentarer.

Ansøgning om at få et månekrater opkaldt efter den danske digter og amatør-astronom Thøger Larsen (1875-1928).

Til navngivningskomitéen under Den Internationale Astronomiske Union ved dansk repræsentant for IAU professor Jørgen Christensen-Dalsgaard.

Undertegnede tidligere rektor for Lemvig Gymnasium Lars Ebbensgaard, tidligere ansat ved fysisk Institut AU med speciale i Boltzmann's H-teorem om fysikkens anden hovedsætning om tidens retning skal herved sammen med museumsformidler ved Lemvig Museum Lars Mathiesen ansøge om, at digter og astronom Thøger Larsen må lægge navn til et månekrater eller andet i vort solsystem. Vi skriver på vegne af styregruppen for fejringen af Thøger Larsens 150-årsdag i 2025. Gruppen hører under Lemvig kommune, Lemvig Museum, Lemvig Kirke, Lemvig Gymnasium, Lemvig Folkeuniversitet og Lemvig Bibliotek.

Thøger Larsen var digter og amatørastronom, og han er grundfæstet i det folkelige Danmark gennem sine to nationale sommersange *Danmark nu blunder den lyse nat bagved din seng når du sover* og *Du danske sommer jeg elsker dig skønt du så ofte har sveget mig*. Det kan ikke blive sommer i Danmark uden at vi har sunget dem.

Thøger Larsen var meget produktiv og skrev en lang række digte og artikler, næsten alle med strejf af astronomi og naturvidenskab. Livet, døden og månen er med overalt. Hertil kommer hans Jyske Noveller, der viser hans rodfæstethed og hans betragtninger over den gamle opfattelse og den "moderne". Han var dermed med til at udbrede kendskab til og interesse for astronomi og naturvidenskab.

Thøger Larsen døde tidligt som 53-årig i 1928 og var produktiv til det sidste. I årene 1923, 1924 og 1925 udgav han tidsskriftet *Atlantis*, et kæmpearbejde. Foruden mange litterære artikler var tidsskriftet fyldt med naturvidenskabelige betragtninger. Foruden astronomi gjaldt det især spørgsmål fra geologien om Jordens oprindelse og udvikling med flytninger af såvel kontinenter og ændring af Jordaksens retning. Skiftende istider havde særlig interesse lige som Forsvundne kulturer, deraf navnet *Atlantis*. *Tidsskriftets indhold er anmeldt af Svend Aakjær i <https://tidsskrift.dk/fortidognutid/issue/view/6775/358> :*

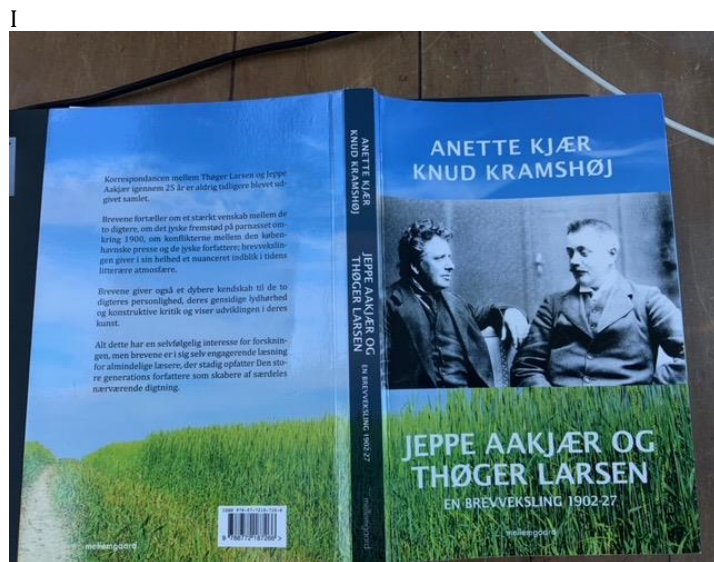
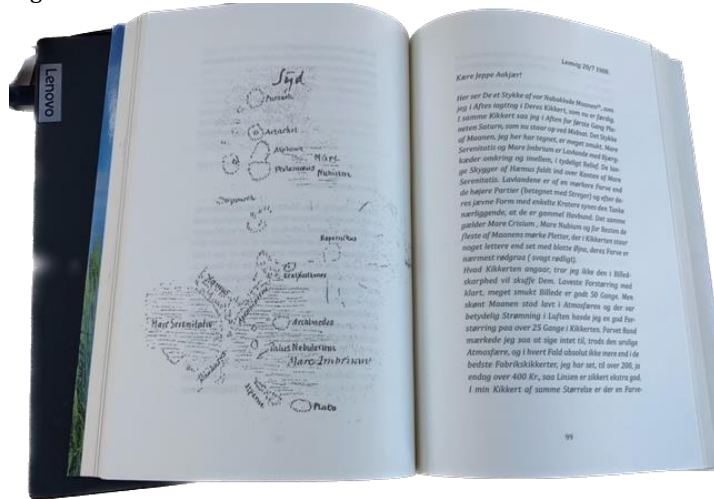
Thøger Larsen er imidlertid ikke blot Digter og Oversætter, han er tillige Forsker. Hans stærke Erkendertrang har ført ham ind paa mange Baner, og hans Studier spænder lige fra Matematikken og Astronomien til Mytologien og Etymologien. Han har udgivet sindrige Tabeller til Beregning af Bjærg højder paa Maanen og af Sol- og Maaneformørkelser, og han anvender sin astronomiske Viden til Forklaring af mange dunkle Oldtidsmyter. Han læser Homer og Herodot, Sapfo og Vedaerne paa Originalsproget, og har sat sig ind i den sammenlignende Sprogvidenskabs Metoder. Disse Studier har taget Form i skarpsindige Tolkninger af den oldnorsk-islandske Mytologi, og skønt Anni. ikke paa alle Punkter vover at følge ham i hans dristige mytologiske og etymologiske Forklaringer, saa maa det indrømmes, at de meget ofte kan være ligesaa overbevisende som andre Forskeres Hypoteser, der gaar og gælder for fuldgod Videnskab. Der er i hele Thøger Larsens Grundsyn paa Myterne noget frugtbart og tankevækkende. Tanken om Astronomiens og Mytologiens nære Sammenhæng er heller ikke fremmed for andre Forskere, og naar Thøger Larsen i ret stor Udstrækning antager Laan fra græskromersk Mytologi i den nordiske, da er en saadan Grundtanke vel ikke mere dristig end f. Eks. en Kaarle Krohns eensidige Hævden af kristelige Laan i Eddamytologien. Ikke sjældent fortjener de enkelte Etymologier han giver ogsaa Fagfolks Paaagtning (f. Eks. Fimbul, Hroptr o. fl.)

Thøger Larsen søgte at vise, at naturvidenskab og myter havde samme grundlag, nemlig ønsket om at forstå tilværelsen. Som baggrund havde han linjen fra Kant over Schopenhauer, Nietzsche, Darwin og Brandes. Thøger Larsen forklarede verden naturvidenskabeligt, men undgik nihilisme ved at tolke den poetisk (eller religiøst, hvilket er det samme). Herved har han meget stor aktualitet.

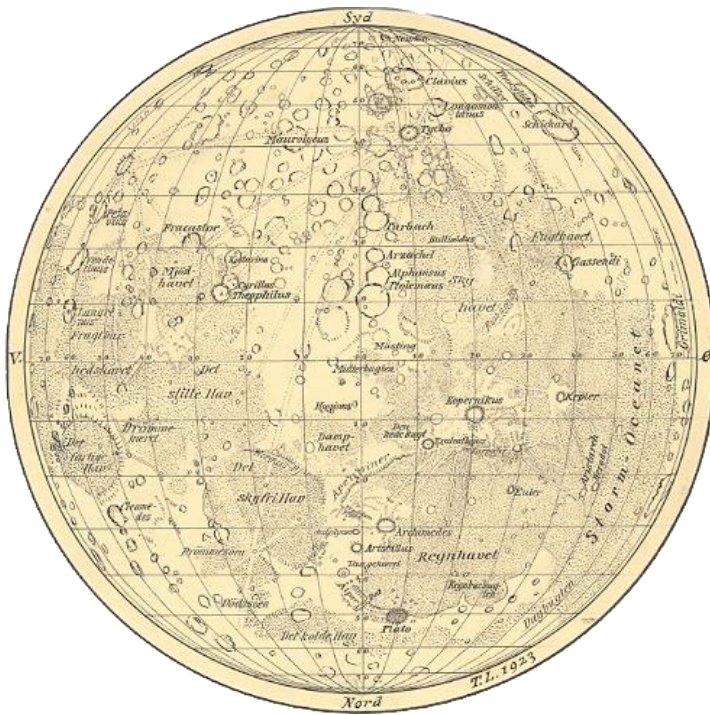
Mest interessant for denne ansøgning er Thøger Larsens arbejde med astronomien.

Thøger Larsen var ivrig amatørstronom. Han konstruerede sin egen kikkert og lavede en kikkert til sin nære ven digteren Jeppe Aakjær.

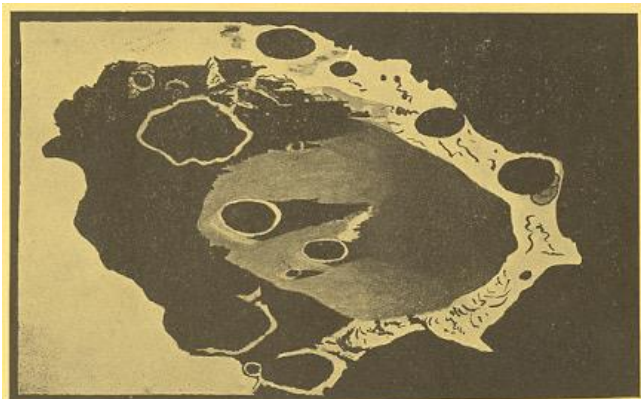
Især Månen havde Thøger Larsens opmærksomhed. Den går igen og igen i hans værk. Han tegnede Månekort:

Samt

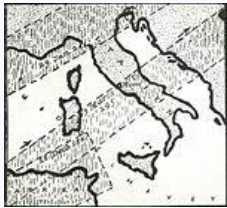
Og han tegnede Månekratere og beregnede randenes højder:

Voldsletten Clavius ved Solopgang 17/12 1912 Kl. 6 1/2 Aften.
Tegning af Theger Larsen.

Et særligt interessefelt for Thøger Larsen var studiet af Måneknuderne og Månes bane med henblik på at beregne solformørkelser i oldtiden og i fremtiden.

Her fra [https://heimskringla.no/wiki/Indledning_\(Forklaringer_og_Noter_til_Edda-Myterne\)](https://heimskringla.no/wiki/Indledning_(Forklaringer_og_Noter_til_Edda-Myterne)).

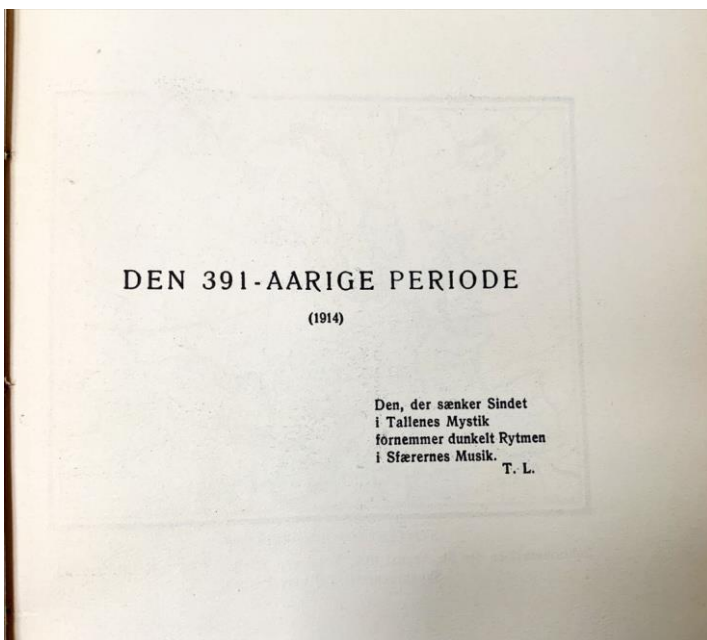
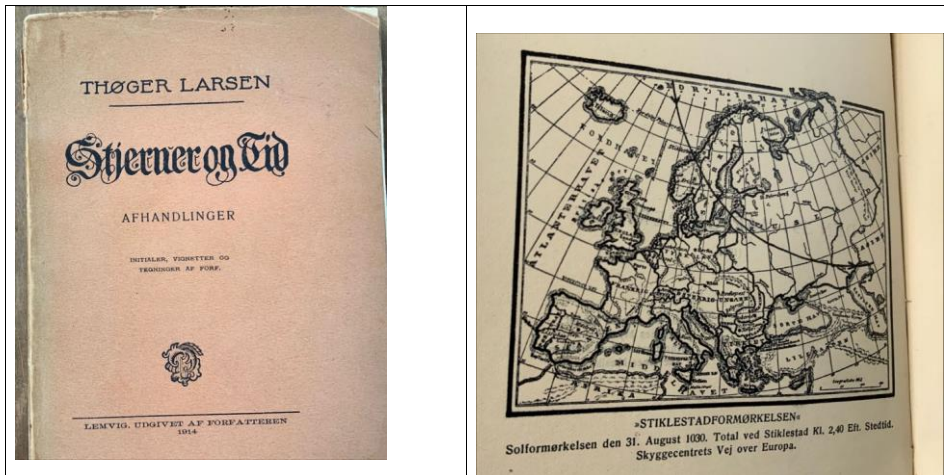

Ringformige Solformørkelser over Italien og Middelhavet 28. Dec. 186, 29. Jan. Marts 295 (efter F. K. Ginzel).

Det er paafaldende, at denne Oftring fandt Sted den 26. Februar i Stedet for ved Foraarsjævnøgn. Da jeg paa Forhaand var kommen til det Resultat, at i hvert Fald Anis var Maaneguddom, sluttede jeg, at denne Oftring maatte være fuldbyrdet i Anledning af en Formørkelse. En Undersøgelse desangaaende oplyste, at der ved den foregaaende Fuldmaane (17. Februar) havde fundet en lille Maaneformørkelse Sted, der næppe havde foruroliget Sindene videre; men man kunde vente en ringformig Solformørkelse den 3. Marts, idet der for 3 Sarosperioder eller 54 Aar og 33 Dage siden, nemlig den 29. Januar 241 e. K., var gaaet en saadan hen over Norditalien nær Solnedgang, og for 6 Sarosperioder siden havde ligeledes en ringformig Solformørkelse nærmet sig Italien, idet Centraliteten ophørte ved Solnedgang ca. 1° vest for Sicilien (28. December 186 e. K.). Den altsaa utvivlsomt ventede Solformørkelse indtraf ogsaa paa den før nævnte kritiske Dag og saa at sige i Centrum, idet Ringformigheden saas i selve Rom M. ca. 2¼ Eftm. (mellemeuropæisk Tid). Ringen, set fra Rom, var bred foroven og tynd forneden. I Lys af disse Forhold fristes man af Billedet paa Alteret til at antage, at de to Pauker, som Kybele og Attis hæver, symboliserer Solens og Maanens Skiver. Ifølge Retningen, hvori Kybele kører forbi den ventende Attis, maa man da formode, at hun holder Maaneskiven, mens Attis, Nymaanens første Figur, griber fat i og holder Solskiven. Dette stemmer med Formørkelsesens Vej over Jorden. Dog maatte det samme vel blive Tilfældet med alle Formørkelser, med mindre Maanetegningen kunde gengives med smaa Variationer, hvad kanske er det sandsynligste. I selve Udtydningen af Fuldmaanens Figurer havde Fantasien jo et ikke ringe Spillerum

I haven bag Lemvig Museum står der en mindesten for Thøger Larsen, rejst i 1975, i 100-året for hans fødsel. Stenen bærer indskriften "AAR 2142 25.5", en kendt dato for enhver fan af solformørkelser, for den dag indtræffer den næste totale solformørkelse i Danmark (dog kun total på Bornholm). Herom skrev th novellen *Hemmeligheden*.

Baggrunden for beregninger af solformørkelser i oldtiden og i fremtiden var hans opdagelse af en 391-årlig periode for solformørkelser. Han udgav i 1914 en afhandling herom:

Vi står naturligvis klar med yderligere oplysninger om Thøger Larsen -

DEN 391-AARIGE PERIODE

Argumenterne for hver første Nymaane i 5083 Aar. Gregoriansk Tidsregning. Middelt borgerlig Greenwich Tid. En Dag mellem Aarene 3301 og 3692 er udeladt. 0. Jan. = 31. Decbr. det foregaaende Aar. Aar ÷ 1000 = Aar 1001 f. Chr.

Aar	Januar	Maanens Midd.- Anomali A	Solens Midd.- Anomali a	Maanens Midd. Afst fra opst. Knode M (* *)	Solens Midd. Længde l
÷ 1000	0,9609	237,47 ⁰	48,18 ⁰	89,62 ⁰	279,69 ⁰
÷ 609	0,9265	164,93	41,70	92,74	279,91
÷ 218	0,8861	92,84	35,22	95,76	280,14
173	0,8396	21,21	28,74	98,70	280,36
564	1,7874	310,05	22,26	101,555	280,581
955	1,7288	239,26	15,78	104,315	280,804
1346	1,6642	169,00	9,30	106,986	281,027
1737	1,5934	99,15	2,82	109,565	281,250
2128	2,5169	29,82	356,34	112,054	281,469
2519	2,4341	320,90	349,85	114,454	281,693
2910	2,3454	252,46	343,36	116,764	281,919
3301	2,2507	184,45	336,88	118,984	282,142
3692	3,1500	116,90	330,40	121,115	282,365
4083	3,0432	49,8	323,92	123,16	282,58

*) Solens dobbelte Afstand fra opstigende Maaeknode (2 S *) er det dobbelte af denne Værdi. Opstigende Maaeknodes Længde er ladet ude af Betragtning i disse Tavler. Skal mellemeuropæisk (Danmarks) Tidsregning henvt.

Efter præliminæreksamen skulle Thøger Larsen på Herlufsholm Kostskole for at blive student, men faderens tidlige død forhindrede dette. Han blev selvlærd og satte sig ind i naturvidenskab og myter, han oversatte selv fra tysk, græsk, latin, engelsk og oldnordisk. Især skal nævnes oversættelserne af Sapphos digte, Thyge Brahes *De Stella Nova*, Omar Khayyám https://da.m.wikipedia.org/wiki/Omar_Khayy%C3%A1m, mmm.

Det er tydeligt på Thøger Larsens værker, at han ikke er akademisk skolet men selvlærd. Det har imidlertid mange fordele og er meget imponerende.

Thøger Larsen er født i Lemvig, hvor han boede hele livet. Han var en ægte vestjyde med kosmisk blik. Således skriver han til digtervennen Sophus Claussen 14/10 1917:

"Jeg tænker, vi er enige i,
At vor Hjemstavns-Følelse er en Verdensfølelse.
Den er af gammel Rod: Sanskrit *kshâm*, Græsk *κόσμος*,
Nordisk *Heinrich* betyder jo baade Hjem og Verden"

I Lemvig er der af Lemvig Museum i samarbejde med Ole J. Knudsen lavet en planetsti på ca. 7 km langs Limfjorden fra Lemvig forbi Thøger Larsens barndomshjem. Den er udformet skalatro 1: 1.000.000.000, så Solens diameter er 1,4 m, og Jordens diameter er 1,3 cm. Det er Danmarks ældste og længste planetsti <https://lemvigmuseum.dk/planetstien/>.

Næsten sammenfaldende med de synlige planeter er der lavet en digterrute, hvor man ved hjælp af QR-koder kan høre om forskellige af Thøger Larsens digte. <https://danskedigterruter.dk/rute/thoger-larsen/>

En vigtig kilde til viden om Thøger Larsen er hans arbejdsværelse, som er bevaret som en del af Lemvig Museum. Det er en guldgrube, hans kikkerter og astronomiske arbejder er bevaret. Man kan se, hvad han har haft stående i sin bogreol. En registrering af bøgerne er bevaret som kulturarv i kulturarvstyrelsen: <https://www.kulturarv.dk/mussam/Tilknyttede.action?parentId=341221&listType=genstand&parentType=saag>

Word 10.26 man. 27. nov. AA kulturarv.dk

Dashboard < Lars Ebbengaards Hjemmeside — WordPress Søg

MUSEERNE SAMLINGER

FORSIDE OVERSIGTER SØG OM WEBSTEDET HJÆLP LOGIN

Thøger Larsens bogsamling

Tilknyttede genstande
Viser 1000 ud af 2026 resultater

[Tilbage](#)
[Udskriv](#)

Sorter søgeresultatet ved at klikke på kolonneoverskrift.

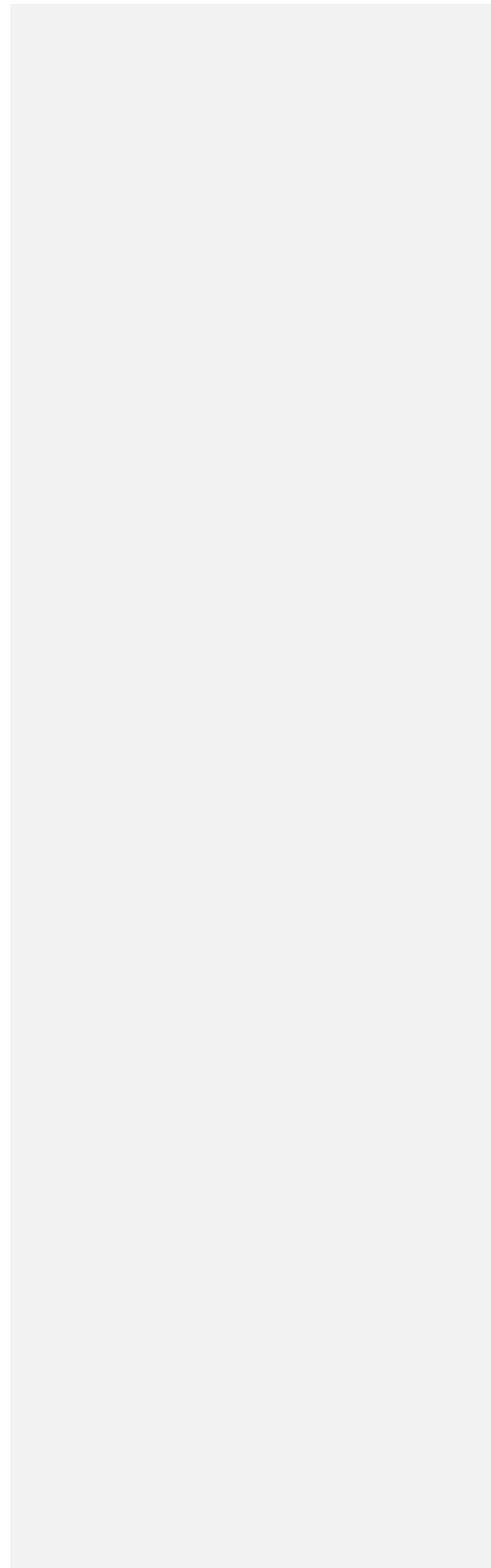
1 2 3 4 5 6 **Næste >** **Sidste >>**

Visning
10 resultater per side

Billede	Beskrivelse	Periode	Sted	Museum
	[Bibelen på græsk] [Bibelen på græsk] På bogens første side står et navn - kan ikke tydes!			Lemvig Museum
	[Engelsk Læsebog] [Engelsk Læsebog] Titelbladet mangler! Jes Jensen Lemvig 1886 Der er noter i bogen. Øvelse i at skri...			Lemvig Museum
	A/S Kruckow Waldorff A/S Kruchow Waldorff. Etablisement for Kartonage, Spillekort, Litografi, Bogtryk København. 1921			Lemvig Museum
	Acharneerne Aristofanes Acharneerne : Komedie København. M. P. Madsen. 1918. 172 s.			Lemvig Museum
	Acta Philologica Scandinavica Acta Philologica Scandinavica : Tidsskrift for nordisk Sprogforskning Udgivet af Johs. Brøndum-Nielsen og Lis...			Lemvig Museum
	Admiralty Manual for the Deviations of the Compass Evans, F. J. and Archibald Smith Admiralty Manual for the Deviations of the Compass London. His Majesty's St...			Lemvig Museum
	Af gammel Jehannes hans Bivelshistaarri Aakjær, Jeppe Af gammel Jehannes hans Bivelshistaarri : En bette Bog om stur' folk København. Gyldendal. 191...			Lemvig Museum
	Af Kains Slægt Thomsen, Axel Af Kains Slægt : en Nutidsfortælling København. Schubotske Forlag. 1899. 329 s.			Lemvig Museum
	Afskrift af Saphos Digte Larsen, Thøger Afskrift af forskellige udgaver af			Lemvig Museum

Her er nogle billeder fra arbejdsværelset:

|

Vi har prøvet her at give baggrunden for at det vil være rigtigt at lade et månekrater - eller andet i solsystemet - opkalde efter Thøger Larsen, eller Thøger Larsen, eller måske Underbjerg, hans dødsnavn var Thøger Larsen Underbjerg.

Mvh på vegne af Styregruppen for festligholdelse af 150-året for digter og astronom Thøger Larsen

Lars Mathiesen, museumsinspektør, Lemvig Museum
Lars Ebbensgaard, tidligere rektor Lemvig Gymnasium.

Noter:

Der findes et omfattende materiale om Thøger Larsen og hans værk. Jeg kan henvise til Knud Madsens bibliografi *Thøger Larsen - en bibliografi 1891-1988* samt Lemvig Museums registrant THØGER LARSEN-SAMLINGEN.

Blandt et stort antal gode fremstillinger af Thøger Larsen nævnes her

1. Litteraturforsker Søren Baggesen *En kritisk monografi*, 1994
2. Litteraturhistoriker Erik A. Nielsen *Året i Danmark*. Udvalgte digte med indledning ved Erik A. Nielsen, 1984
3. Teolog Kristoffer Garne *Thøger Larsens verden*, 2023.

Her er også nogle links til digte. Thøger Larsen har skrevet utallige om månen og universet, som alle findes på <https://kalliope.org/da/works/larsent>

Her er et udvalg af digte med baggrund i astronomien:

<https://kalliope.org/da/text/larsent1904a6>

<https://kalliope.org/da/text/larsent2001070313>

<https://kalliope.org/da/text/larsent200106053>

<https://kalliope.org/da/text/larsent200107227>

<https://kalliope.org/da/text/larsent200107037>

<https://kalliope.org/da/text/larsent1907a8>

<https://kalliope.org/da/text/larsent2001071812>

<https://kalliope.org/da/text/larsent200107188>

<https://kalliope.org/da/text/larsent2001060511>

<https://kalliope.org/da/text/larsent200107297>

<https://kalliope.org/da/text/larsent2001070102>

Kommenterede [Gæ1]: Her mangler en kommentar til de følgende digte, så han ikke tror, de hænger sammen med Hemmeligheden

<https://kalliope.org/da/text/larsent1905a10>

<https://kalliope.org/da/text/larsent2001060516>

Han har skrevet en novelle – Hemmeligheden - om en astronom, der i 1921 indkapsler en hilsen til den kollega, som er i observatoriet i 2132, hvor den næste solformørkelse i DK er. Hemmeligheden er digtet du har her

<https://kalliope.org/da/text/larsent2002040901>

Her er et par sigende citater af Thøger Larsen:

Liv er det hele. Digtingens Formaal maa efter min Mening være at gøre Livet levende, saa det bliver sig fuldest muligt bevidst og ikke leves i Søvne.

Jeg vil haabe for det danske Aandsliv, at det i stigende Grad maa faa Opmærksomheden opladt for, at der er kulturelle Værdier, det ikke har Raad til at forsmaa, hvis det vil have Ret til at hævde sig som et Aandsliv.

<https://www.smithsonianmag.com/air-space-magazine/how-are-places-on-the-moon-named-48457/>

Det betyder vist. At denne idé ikke kan komme på tale:

Vi kan slutte af med mindstenen og digtet *De Bakkers og Bølgers Land*, og foreslå alternativt, at et bakkeområde på Månen kunne navngives **LEMVIG**.

Det vil mindske besværlighederne med navnet Thøger Larsen internationalt.

07.09 fra 24. nov.

100 %

Mindestenen på Gjellerodde

Den store mindesten blev rejst i sommeren 1932 på initiativ af en landsdækkende komité, bestående af venner og kolleger af Thøger Larsen. Stenen stod oprindeligt på Vinkelhage. Indskriften er valgt af forfatteren Johannes V. Jensen, tegnet af maleren Johannes Larsen og hugget af Torvald Westergaard.

<https://lemvigmuseum.dk/wp-content/uploads/2022/03/TL-mindesten-paa-Gjellerodde.pdf>

Her om Thøger Larsens beregninger:

thoeger_larsen.pdf